

Persoonlijk en vertrouwelijk

Gemeente Helmond
T.a.v. de heer mr. drs. A.P.M. ter Voert
Postbus 950
5700 AZ Helmond

19 september 2017

Referentie: 30335216F010/2017-0128/dc

Betreft: Geanonimiseerde samenvatting rapportage onderzoek inkoop

Geachte heer Ter Voert,

U heeft ons verzocht om een geanonimiseerde samenvatting te maken van onze rapportage onderzoek inkoop van 20 februari 2017 ("Rapportage") om ter beschikking te stellen aan de gemeenteraad van Helmond. Eventuele gebeurtenissen of ontwikkelingen van na 20 februari 2017 zijn niet in deze samenvatting verwerkt.

Deze brief is uitsluitend bestemd om de gemeenteraad te informeren en toe te voegen aan de raadstukken en kan gelet op zijn aard en inhoud niet worden gebruikt in eventuele gerechtelijke procedures. Wij merken op dat bij mogelijke verschillen tussen deze geanonimiseerde samenvatting en de Rapportage de tekst van de Rapportage prevaleert. Verder merken wij op dat derden geen enkel recht kunnen ontlenen aan deze samenvatting en wij aanvaarden met betrekking tot deze samenvatting geen enkele aansprakelijkheid ten opzichte van derden.

Deze brief kent de volgende indeling.

1.	Achtergrond van de opdracht	2
2.	Opdracht	2
3.	Werkwijze	3
4.	Beantwoording onderzoeksvragen	10
5.	Aanbevelingen	12

*PricewaterhouseCoopers Advisory N.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 9616,
1006 GC Amsterdam
T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl*

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

1. Achtergrond van de opdracht

Eind 2016 heeft de gemeente Helmond een melding ontvangen over het mogelijk niet integer handelen van een medewerker (hierna: 'betrokken medewerker'). Dit heeft geleid tot een serie van gebeurtenissen, waaronder het strafontslag van de betrokken medewerker.

In december 2016 heeft de gemeente Helmond nadere informatie ontvangen over het handelen van de betrokken medewerker. De ontvangen informatie was aanleiding om een nader onderzoek uit te laten voeren.

De gemeente Helmond heeft vervolgens PwC opdracht gegeven om een onderzoek uit te voeren met de volgende onderzoeksvragen:

- Wat waren de toepasselijke interne beheersingsmaatregelen en waarom hebben deze mogelijk niet gefunctioneerd?
- Wat is de omvang van het mogelijk niet integer handelen door de betrokken medewerker?
- Welke leveranciers zijn hierbij betrokken?
- Zijn er andere medewerkers van de gemeente Helmond betrokken bij het mogelijk niet integer handelen dan de betrokken medewerker en zo ja, wie?
- Is er vergelijkbaar mogelijk niet integer handelen door andere medewerkers van de gemeente Helmond?

2. Opdracht

De gemeente Helmond heeft de afdeling Forensic Services van PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (hierna: 'PwC') verzocht om een onderzoek uit te voeren. Het onderzoek was gericht op de periode 1 januari 2014 – 31 december 2016 en op een groep van twaalf leveranciers.

PwC heeft het onderzoek verricht in samenwerking met het door de gemeente Helmond aangestelde onderzoeksbureau I-TEK. Een aantal onderzoekswerkzaamheden zijn ofwel door I-TEK, ofwel door PwC ofwel door gecombineerde teams uitgevoerd. De door I-TEK uitgevoerde werkzaamheden zijn door ons beschouwd en de bevindingen zijn in onze Rapportage verwerkt.

In het kader van het onderzoek zijn samengevat de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Interviews met medewerkers van de gemeente Helmond;
- Interviews met leveranciers;
- Analyse van documenten in hard copy en elektronisch; en
- Analyse van (financiële) administraties.

De volgende beperkingen zijn van toepassing op het onderzoek:

- Dit onderzoek was beperkt tot de in het onderzoek betrokken twaalf leveranciers en dus geeft geen volledig inzicht. Naar wij hebben begrepen was er met betrekking tot deze leveranciers informatie bekend die zou kunnen duiden op mogelijke betrokkenheid bij mogelijke onregelmatigheden.
- De door ons uitgevoerde werkzaamheden houden geen assurance werkzaamheden in.
- In het kader van deze opdracht worden wij niet geacht op de hoogte te zijn van informatie die aan andere vertegenwoordigers van PwC dan die betrokken bij de uitvoering van deze opdracht is verstrekt.
- In het kader van de uitgevoerde achtergrondonderzoeken zijn tot en met 16 februari 2017 officiële registraties als kadaster en het handelsregister, en open bronnen geraadpleegd. Bedacht moet worden dat een eventuele verandering van de gegevens in de gebruikte bronnen na het moment van raadplegen niet zijn opgenomen in dit rapport. Voorts merken wij op dat PwC en I-TEK de gebruikte bronnen en registraties niet beheren. Derhalve kunnen wij niet de juistheid en volledigheid van de in deze officiële registraties en openbare bronnen opgenomen gegevens garanderen.

In het kader van het strafrechtelijke onderzoeksbelang mochten drie (leveranciers 3, 8 en 11 – zie hoofdstuk 3) van de twaalf in het onderzoek betrokken leveranciers niet (meer) worden benaderd. Dit houdt in dat deze drie leveranciers niet zijn geïnterviewd en dat de op hen betrekking hebbende bevindingen zijn gebaseerd op analyse van de financiële administratie van de gemeente Helmond, door de andere leveranciers ter beschikking gestelde documenten en mondelinge verkregen informatie. Vorenstaande houdt in dat niet kan worden uitgesloten dat als deze leveranciers alsnog worden gesproken, de bevindingen in een ander kader moeten worden geplaatst dan wel dat informatie bekend zou zijn geworden die van belang zou zijn voor de gemeente Helmond.

In het kader van hoor en wederhoor hebben wij de betrokken medewerker en zijn echtgenote de gelegenheid geboden om op de bevindingen van het onderzoek te reageren. Beide wensten hiervan geen gebruik te maken. Vorenstaande houdt in dat niet kan worden uitgesloten dat als de betrokken medewerker en/of zijn echtgenote alsnog zouden reageren op de bevindingen, de bevindingen in een ander kader moeten worden geplaatst dan wel dat informatie bekend zou zijn geworden die van belang zou zijn voor de gemeente Helmond.

3. Werkwijze

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken medewerker middels zeven methoden facturen van privéaankopen heeft laten sturen aan de gemeente Helmond. De betrokken medewerker heeft in voorkomende gevallen voor facturen met betrekking tot privéaankopen opdrachten namens de gemeente Helmond aangemaakt. De betrokken medewerker heeft deze facturen geautoriseerd voor betaling door de gemeente Helmond, waarna de gemeente Helmond deze facturen heeft betaald.

Zo heeft de betrokken medewerker en zijn echtgenote in privé bij bedrijven goederen en/of diensten besteld en geleverd gekregen. Deze bedrijven stuurden facturen naar leveranciers van de gemeente, die op hun beurt deze kosten aan de gemeente Helmond door hebben belast. De betrokken medewerker deed het bij deze bedrijven - zo stelden zij - voorkomen dat hij een belang had in de leverancier van de gemeente Helmond of een vordering op die leverancier had.

Voor wat betreft de leveranciers van de gemeente Helmond deed de betrokken medewerker het voorkomen dat hij op deze wijze gemakkelijker goederen en/of diensten voor de gemeente Helmond kon bestellen zonder dat hij procedures als een aanbesteding hoefde te volgen.

De in privé aan de betrokken medewerker en zijn echtgenote geleverde goederen betreffen onder meer elektronica, auto's, dameskleding, damesschoenen, herenkleding, fietsonderdelen, onderhoud van fietsen, etenswaren, tuinmaterialen waaronder bomen, planten en plantenbakken, en wijnen. De in privé geleverde diensten betreffen onder andere tuinaanleg en onderhoud aan de tuin van de privéwoning van zijn echtgenote.

De betrokken medewerker heeft leveranciers van de gemeente facturen overhandigd met het logo van een secundaire leverancier. Op deze facturen met het logo van de secundaire leverancier was echter zijn eigen bankrekening of een bankrekening van een autobedrijf vermeld. De gelden die door de leveranciers naar de opgegeven bankrekeningen zijn overgemaakt, zijn door die leveranciers doorbelast aan de gemeente Helmond, die deze bedragen vervolgens aan de leveranciers heeft betaald.

De betaalde bedragen op de bankrekening van een autobedrijf zijn gebruikt voor de aflossing van financieringen ten behoeve van drie personenauto's. Een surplus van deze betalingen - niet nodig voor de financieringsovereenkomst -, is door het autobedrijf overgemaakt op de privérekening van de betrokken medewerker.

Specificatie bedrag per methode:

In onderstaande tabel is per leverancier en per gebruikte methode een specificatie vermeld:

	Betaalde facturen 2014 t/m 2016	Totaal mogelijk onrechtmatige facturen	Methode 1	Methode 2	Methode 3	Methode 4	Methode 5	Methode 6	Methode 7
Leverancier 1	112.362	16.582			9.629				6.954
Leverancier 2	4.544	4.544		4.544					
Leverancier 3		PM							
Leverancier 4	996.044	22.629			16.139		6.490		
Leverancier 5	1.446.110	188.822			83.549				105.272
Leverancier 6	10.498	10.498		6.565		3.933			
Leverancier 7	292.042	42.150			35.661				6.489
Leverancier 8		1.723			1.723				
Leverancier 9	72.079	51.548		51.548					
Leverancier 10	227.695	57.643			47.320				10.323
Leverancier 11		PM							
Leverancier 12	87.661	28.075	PM	28.075					
Surplus methode 3 en 7		25.467							
Subtotaal bedrag € incl BTW	3.249.035	449.680	-	90.733	194.021	3.933	6.490	-	129.037
Leverancier 3	412.893	PM							
Leverancier 8	738.909	PM							
Leverancier 11	25.902	PM							
Totaal bedrag € incl BTW	4.426.739	449.680	-	90.733	194.021	3.933	6.490	-	129.037

Opgemerkt moet worden dat de in bovenstaande tabel genoemde bedragen groter kunnen zijn.

Zoals eerder vermeld mochten drie van de twaalf leveranciers ten tijde van de uitvoering van het onderzoek vanwege het strafrechtelijke onderzoeksbelang niet (verder) worden benaderd. Van deze drie leveranciers zijn in bovenstaande tabel de inkoopwaarden opgenomen en voor wat betreft mogelijk onrechtmatig facturen een PM (pro memorie) vermeld.

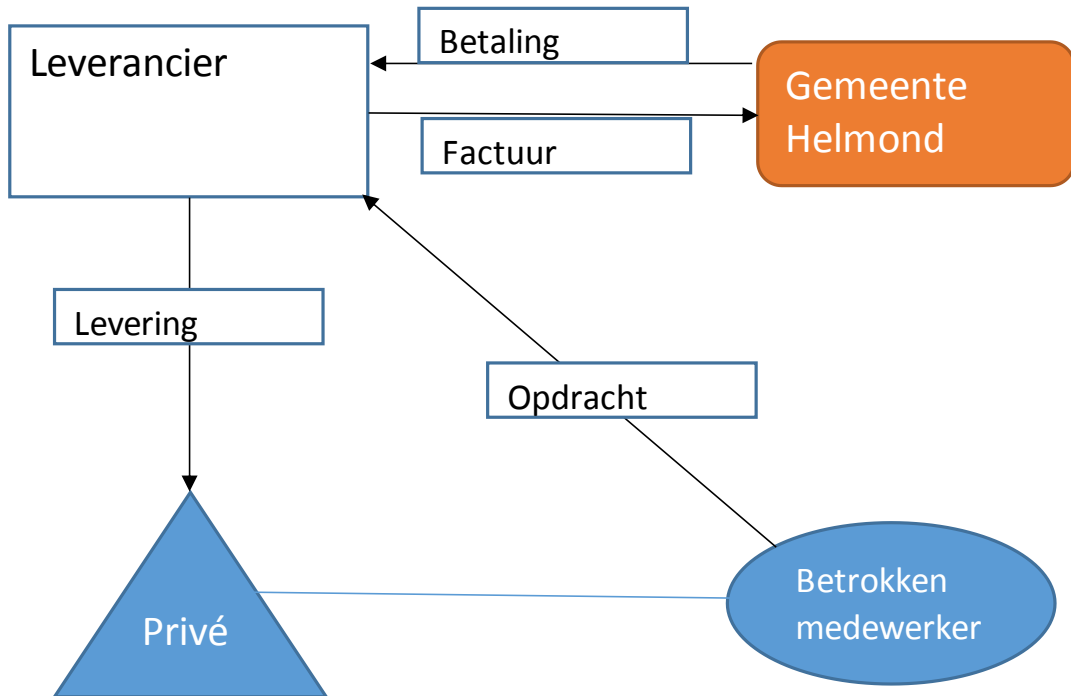
Verder wordt opgemerkt dat uit de voor het onderzoek ter beschikking gestelde gegevens, en de gehouden interviews met medewerkers en leveranciers blijkt van indicaties van vergelijkbare handelingen door de betrokken medewerker voor 1 januari 2014. Dit betreft met methode 2, methode 3, methode 5, en methode 6 vergelijkbare handelingen.

Hierna volgt een beschrijving van de zeven gebruikte methoden.

Methode 1: leveringen van goederen/diensten op privéadres

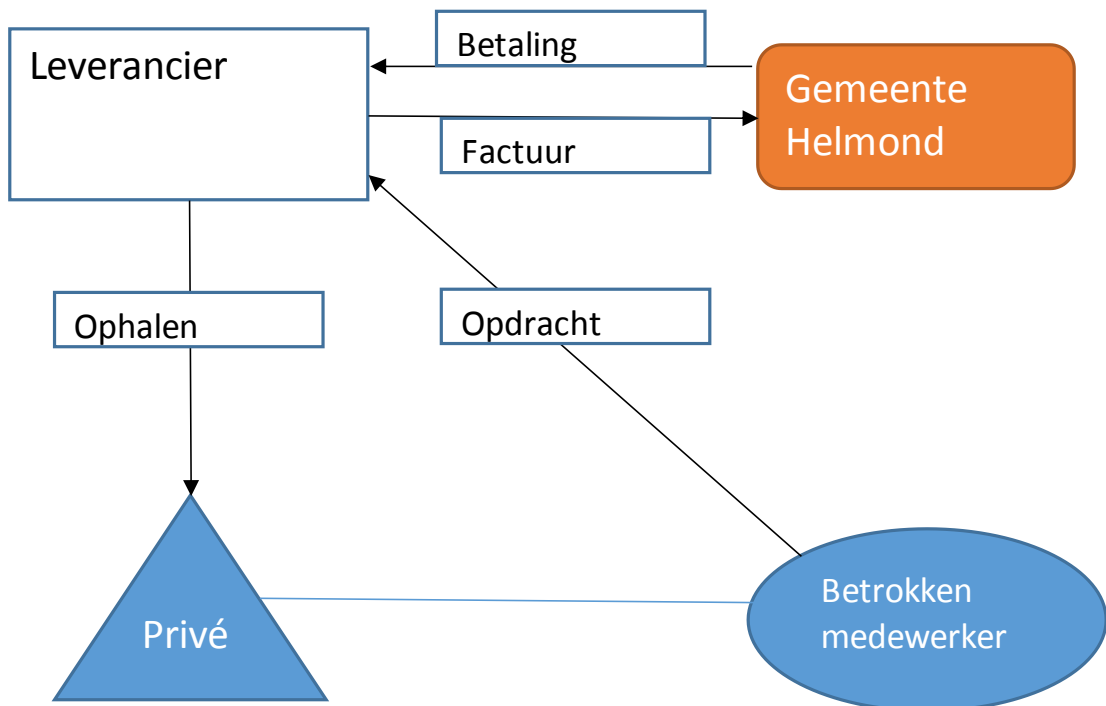
Levering van goederen en/of diensten door de leverancier op het privéadres van de betrokken medewerker. De leverancier brengt de kosten van de leveringen middels een factuur in rekening bij de gemeente Helmond en de factuur wordt betaald door de gemeente Helmond.

De hiervoor genoemde methode is in interviews gemeld. De geïnterviewden konden zich niet herinneren wat de waarde van de goederen en/of diensten was dan wel konden de geïnterviewden geen documenten overleggen van de geleverde goederen en/of diensten. Hierdoor kon niet worden vastgesteld wat het financieel belang was.

Methode 2: ophalen goederen

De betrokken medewerker haalt de goederen op of laat de goederen ophalen bij een leverancier van de gemeente Helmond. De leverancier brengt de kosten van opgehaalde goederen middels een factuur in rekening bij de gemeente Helmond en de factuur wordt door de gemeente Helmond betaald. De goederen komen niet aan bij de gemeente Helmond.

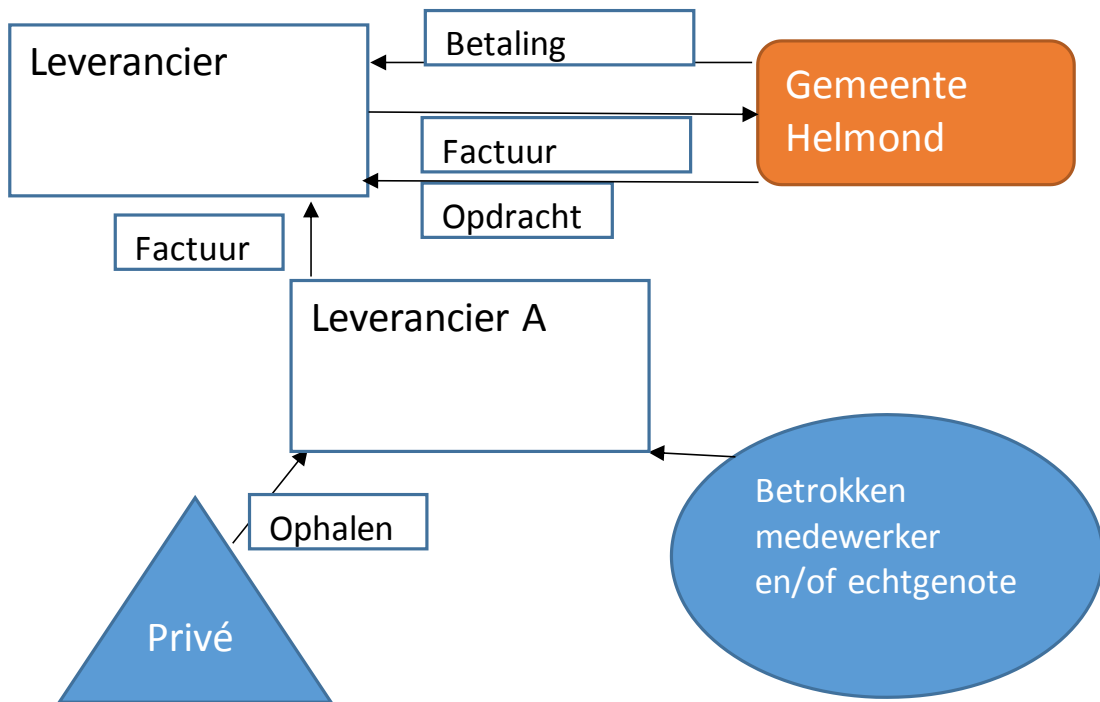

Het hiermee samenhangende bedrag voor de onderzoeksperiode en de in het onderzoek betrokken leveranciers bedraagt € 90.733.

Methode 3: leveringen goederen/diensten in privé en doorbelast aan de gemeente Helmond

De goederen ten behoeve van privé worden besteld of opgehaald bij een secundaire leverancier. Deze secundaire leverancier stuurt op verzoek van de betrokken medewerker een factuur met een door hem opgegeven omschrijving naar een leverancier van de gemeente Helmond. De leverancier van de gemeente Helmond betaalt de factuur.

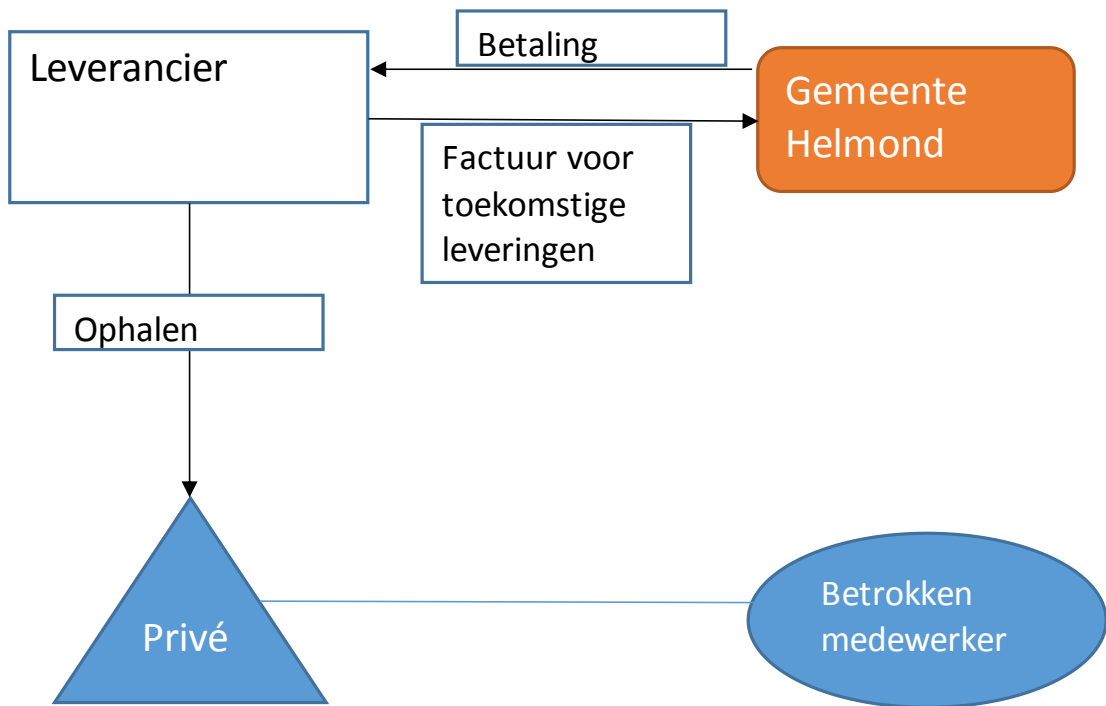
De leverancier van de gemeente Helmond brengt de kosten van de secundaire leverancier op verzoek van de betrokken medewerker middels een factuur en een door de betrokken medewerker gegeven omschrijving in rekening bij de gemeente Helmond. De gemeente Helmond betaalt vervolgens deze leverancier.

Voor de onderzoeksperiode en de in het onderzoek betrokken leveranciers bedraagt het met deze methode samenhangende bedrag € **194.021**.

Methode 4: Facturering bij voorschot voor mogelijke privé bestedingen

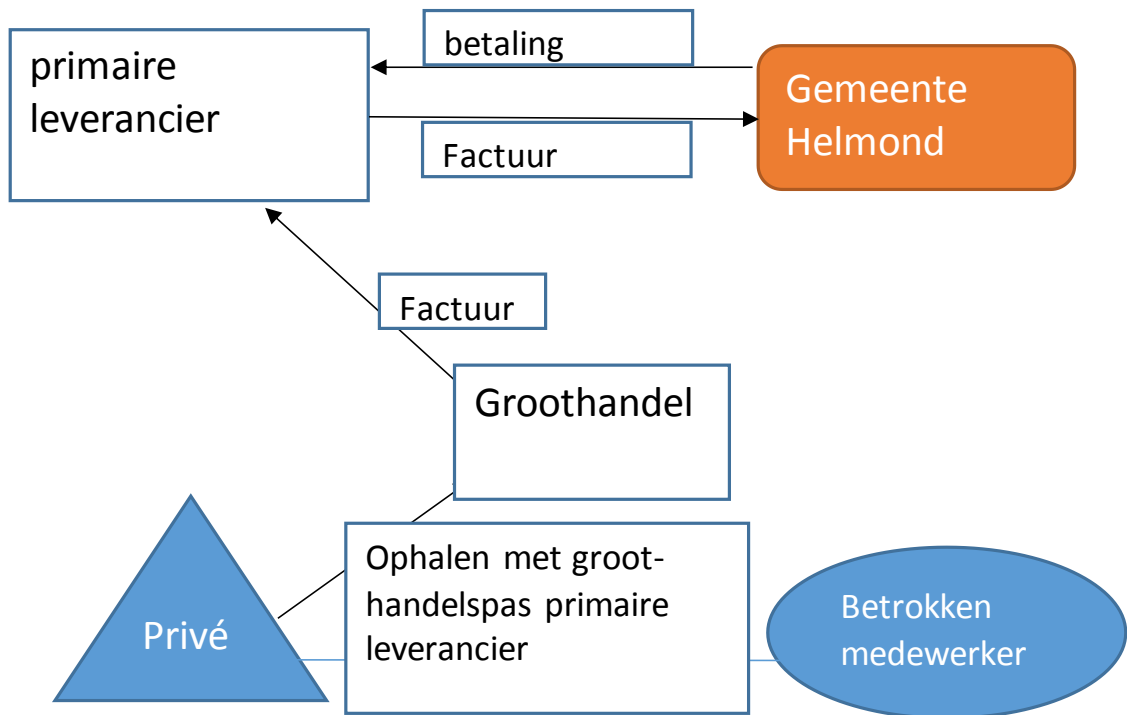
De betrokken medewerker vraagt een leverancier om een factuur met een door de betrokken medewerker opgegeven omschrijving in te dienen bij de gemeente Helmond voor toekomstige leveringen van goederen. De betrokken medewerker haalt in een later stadium goederen ten behoeve van privé bij deze leverancier op.

In de onderzoeksperiode bedraagt het met deze methode samenhangende bedrag van mogelijke onregelmatigheden voor deze methode **€ 3.933**. Dit betreft één leverancier.

Methode 5: Gebruik groothandelspas primaire leverancier

De betrokken medewerker maakt gebruik van een groothandelspas van een primaire leverancier van de gemeente Helmond om goederen in privé aan te schaffen. De factuur die de primaire leverancier voor de bestedingen bij de groothandel periodiek ontvangt, worden doorbelast aan de gemeente Helmond.

Het met deze methode samenhangende bedrag bedraagt € 6.490.

Methode 6: gebruik bankpas gemeente Helmond

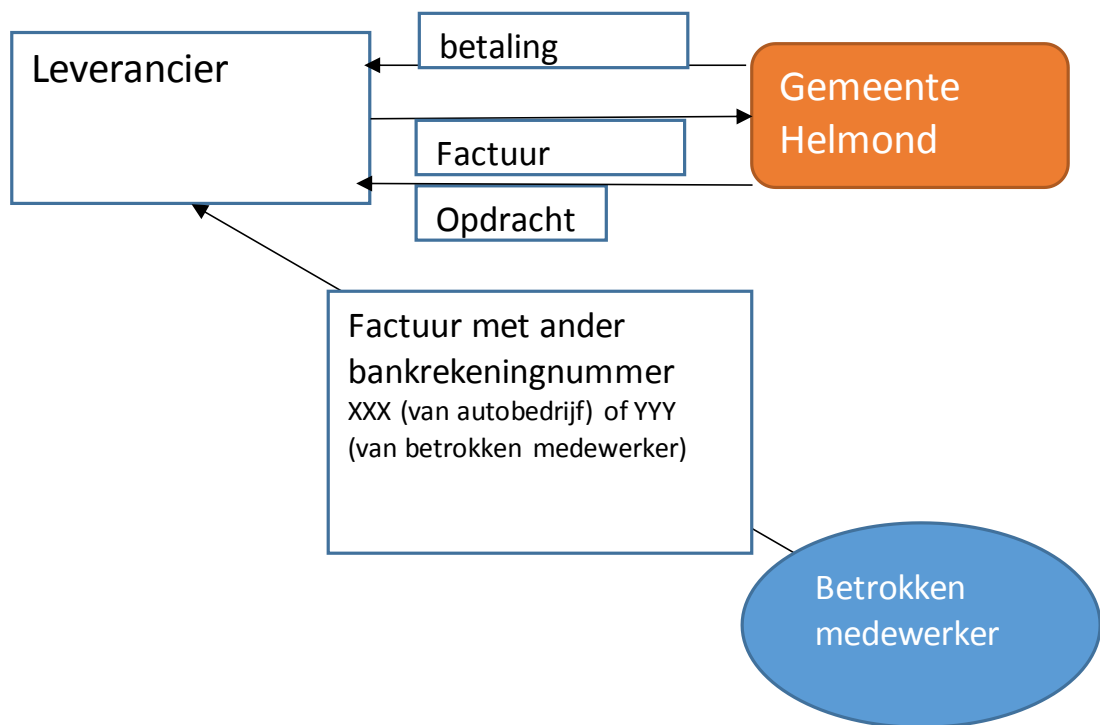
De betrokken medewerker nam of liet contant geld opnemen van de bankrekening van de gemeente Helmond en leverde hiervoor in eerste instantie geen onderbouwingen dan wel in een later stadium onderbouwingen van leveranciers die betrokken zijn bij één of meer van de hiervoor beschreven methoden.

In de onderzoeksperiode heeft de betrokken medewerker de bankpas **niet** gebruikt.

Uit de voor het onderzoek ter beschikking gestelde gegevens en een interview met een medewerker blijkt dat voor een bedrag van € 3.780 door de betrokken medewerker facturen voor de besteding van kasgeldopnamen in 2013 zijn overgelegd. Deze facturen zijn afkomstig van een leverancier die in het onderzoek is betrokken. De desbetreffende leverancier is nog niet benaderd. Opgemerkt wordt dat het bedrag ad € 3.780 niet is opgenomen in het totaalbedrag zoals hierna vermeld onder sectie vier vanwege het feit dat de gebeurtenissen voor januari 2014 hebben plaatsgevonden.

Method 7: indienen facturen met ander bankrekeningnummer

De betrokken medewerker stuurt of overhandigt aan leveranciers van de gemeente Helmond facturen van secundaire leveranciers. Op deze facturen zijn bankrekeningnummers vermeld die niet van de desbetreffende secundaire leverancier zijn op wiens naam de factuur is gesteld. Naar blijkt zijn de bankrekeningnummers van een autobedrijf en de betrokken medewerker privé.

Voor wat betreft deze methode blijkt uit het onderzoek dat een bedrag van € 129.037 samenhangt met deze methode.

4. Beantwoording onderzoeksvragen

Wat waren de toepasselijke interne beheersingsmaatregelen en waarom hebben deze mogelijk niet gefunctioneerd?

Uit het onderzoek blijkt dat de beheersingsmaatregel van controle-technische functiescheiding tussen het aangaan van verplichtingen (beschikken) en het controleren van de ontvangst van de goederen en/of diensten niet in alle gevallen is toegepast en ook niet door systemen en procedures werd afgedwongen. Hierdoor kon de betrokken medewerker verplichtingen aangaan en aftekenen voor ontvangst van goederen en/of diensten. Deze situatie bood de betrokken medewerker de gelegenheid om onregelmatigheden te plegen, immers de betrokken medewerker kon zonder anderen handelen.

De beheersingsmaatregel van budgetbewaking was ingesteld en werd uitgevoerd. Van een aanscherping van de beheersmaatregel budgetbewaking vanwege het ontbreken van voldoende controle technische-functiescheiding was echter geen sprake.

Verder blijkt dat het budget van de afdeling interne diensten onderdeel was van rubriek vijf (bedrijfskosten). Deze rubriek werd niet in detail beoordeeld maar op een gesaldeerd totaalniveau.

Tevens werd het budget van de afdeling interne diensten niet jaarlijks opnieuw bepaald op basis van de geschatte behoefte in het nieuwe jaar. Hierdoor verminderde de effectiviteit van de budgetbewaking.

Uit het onderzoek blijkt van interne meldingen, één melding in 2008 en twee meldingen in 2014, waarvan één begin 2014 en één eind 2014, over het mogelijk niet integer handelen van de betrokken medewerker.

Voor wat betreft de melding uit 2008 blijkt dat de betrokken medewerker werd opgedragen om alle opdrachten schriftelijk aan leveranciers te bevestigen en dat deze door hem moesten worden ondertekend. Uit de vastleggingen van destijds blijkt op welke wijze verdere opvolging is gegeven aan deze interne melding 2008. Voor wat betreft de twee meldingen uit 2014 blijkt uit de vastleggingen van destijds niet op welke wijze actie is ondernomen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de melding van eind 2014 geen echte melding was maar slechts een informeel gesprek (terloops in het voorbijgaan) tussen twee medewerkers van verschillende afdelingen.

Naast deze drie meldingen is in ieder geval in november 2016 vanuit de organisatie nog een vierde melding gedaan over mogelijk niet integer handelen door de betrokken medewerker. Aan deze melding is opvolging gegeven en dit heeft mede geleid tot door de gemeentesecretaris ondernomen acties: onder andere is intern onderzoek verricht en is de betrokken medewerker strafontslag gegeven.

Gedurende de uitvoering van dit onderzoek is er regelmatig voortgangsoverleg geweest met de gemeentesecretaris. Naar wij hebben begrepen zijn er reeds maatregelen genomen om de controle-technische functiescheiding tussen beschikken en controleren van leveringen van goederen en/of diensten aan te scherpen.

Wat is de omvang van het mogelijk niet integer handelen door de betrokken medewerker?

Uit het uitgevoerde onderzoek blijkt dat in de onderzoeksperiode 1 januari 2014 tot en met 31 december 2016 wat samenhangt met mogelijk niet integer handelen € 449.680 is.

Opgemerkt wordt dat naar wij hebben begrepen in december 2016 de betrokken medewerker naar aanleiding van het interne onderzoek goederen heeft teruggegeven en in daarop volgende gesprekken een bedrag van circa € 18.000 heeft terugbetaald.

Welke leveranciers zijn hierbij betrokken?

In totaal zijn op verzoek twaalf leveranciers in het onderzoek betrokken. Deze leveranciers zijn in één of meer hoedanigheden betrokken bij de mogelijke onregelmatigheden.

Zijn er andere medewerkers van de gemeente Helmond betrokken bij het mogelijk niet integer handelen van de betrokken medewerker en zo ja, wie?

Uit het onderzoek is niet gebleken van indicaties van betrokkenheid van andere medewerkers van de gemeente Helmond bij transacties met de twaalf leveranciers, anders dan dat zij betrokken waren in hun normale uitvoering van de werkzaamheden.

Is er vergelijkbaar mogelijk niet integer handelen door andere medewerkers van de gemeente Helmond?

Binnen de uitgevoerde werkzaamheden, waaronder een algemene betalingsanalyse, is niet gebleken van indicaties van vergelijkbaar mogelijk niet integer handelen bij transacties met de twaalf leveranciers door andere medewerkers.

5. Aanbevelingen

Voor wat betreft de interne beheersing geven wij de gemeente Helmond in overweging om een controle-technische functiescheiding tussen het aangaan van verplichtingen (beschikken) en het controleren van de ontvangst van de goederen en/of diensten aan te scherpen en zoveel mogelijk middels software in Workflow af te dwingen. Naar wij hebben begrepen zijn er reeds acties in die richting ondernomen.

Voorts geven wij de gemeente Helmond in overweging om de budgetcontrole verder aan te scherpen en overschrijdingen van het budget meer in detail te analyseren.

Wij vertrouwen erop u hiermee naar behoren te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Advisory N.V.

Origineel getekend door:
drs. A.F. Kranenburg RA
Partner